
Uchwała Nadzwyczajnego Krajowego Zjazdu Adwokatury w Warszawie z 23 listopada 1996 r.

Palestra 41/1-2(469-470), 6-9

1997

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Uchwała
Nadzwyczajnego Krajowego Zjazdu Adwokatury
w Warszawie
z 23 listopada 1996 r.

Krajowy Zjazd Adwokatury w Poznaniu w listopadzie 1995 r. w swej uchwale dał wyraz troski o właściwe uregulowanie pomocy prawnej w Rzeczypospolitej Polskiej. Zjazd wyraził jednocześnie optymizm w związku z deklaracją Prezesa Krajowej Rady Radców Prawnych o potrzebie zachowania odrębności zawodów adwokata i radcy prawnego oraz o honorowaniu porozumienia obu samorządów, zakreślającego zakres obsługi prawnej przez członków każdej z korporacji.

Adwokaci zakładali, że zwłaszcza w środowisku prawniczym honor i dane słowo są trwałymi wartościami. Ufność ta okazała się nieuzasadniona. Porozumienia zostały pogwałcone, zaś opinię publiczną wprowadzono w błąd. Partykularne interesy pewnej grupy radców prawnych przedłożono nad interes ogółu.

1. Adwokatura jest zawodem o szczególnej pozycji i znaczeniu w demokratycznym państwie prawnym.

Jako jedyna korporacja prawnicza została powołana z woli ustawodawcy nie tylko do udzielania pomocy prawnej, ale także do współdziałania w ochronie praw i wolności obywatelskich oraz kształtowania i stosowania prawa (art. 1 ust. 1 ustawy Prawo o adwokaturze z 26 maja 1982 r.).

Tak jak sędziowie, adwokaci podlegają tylko ustawom (art. 1 ust. 3 ustawy Prawo o adwokaturze), a zasady etyki zawodowej i godności zawodu są wpisane w istotę ich działalności.

Kierując się uprawnieniami i obowiązkami płynącymi zarówno z ustawodawstwa jak i tradycji, adwokatura polska nie może milczeć wobec zaistniałego zagrożenia tak ważnego dobra państwowego i społecznego, jakim jest prawidłowe funkcjonowanie wymiaru sprawiedliwości i instytucji z nią związanych. Dlatego też Nadzwyczajny Krajowy Zjazd Adwokatury uważa za niezbędne wyrazić swój stosunek wobec projektowanych zmian w ustawie – Prawo o adwokaturze, ustawie o radcach prawnych i innych ustawach.

Projektowane zmiany zmierzają bowiem w swej istocie do stworzenia drugiej obok adwokatury korporacji wykonującej te same zadania przy diametralnie innym ukształtowaniu zasad wykonywania zawodu. Korporacja zawodowa radców prawnych nie akceptuje bowiem, jako własnych fundamentalnych, reguł właściwych adwokaturze, a mianowicie:

- rzeczywistej niezależności; jaskrawym tego przykładem jest proponowana możliwość wykonywania czynności o charakterze adwokackim z jednoczesnym pozostawianiem w stosunku pracy,
- zasad etyki i godności obejmujących nie tylko sferę zawodową, a wreszcie
- niemożności wykonywania zawodu w wypadku pozostawania w bliskich związkach rodzinnych z sędzią lub prokuratorem.

Należy podkreślić, że nie ma żadnych ustawowych ani praktycznych przeszkód dla wstępowania do adwokatury osób posiadających stosowne kwalifikacje, w tym przede wszystkim radców prawnych. Wielu z nich z tej możliwości korzysta, poddając się rygorom i samoograniczeniom właściwym zawodowi adwokata, w tym przede wszystkim niepołączalności tego zawodu ze stosunkiem pracy.

Nadzwyczajny Krajowy Zjazd Adwokatury przypomina, że gwarancją ochrony swobód obywatelskich jest możność reprezentowania wszystkich potrzebujących pomocy prawnej świadczonej przez w pełni niezależnego adwokata. Teza ta jest aktualna w okresie stabilizacji stosunków społecznych, nabiera zaś szczególnego znaczenia w okresach społecznych napięć i konfliktów oraz nietolerancji.

2. Obydwa środowiska prawnicze zgodne są co do tego, że powinna zostać zachowana odrębność zawodu adwokata i radcy prawnego. Nie ulega wątpliwości, że łączy nas identyczność wykształcenia uniwersyteckiego i czynny udział w stosowaniu prawa, ale i różni niemało; adwokatura z racji swych tradycji i aktualnej roli w demokratycznym państwie prawnym opiera się na zasadach, z których niektóre zostały już wyżej wskazane: niezależność adwokatury jako wolnego zawodu, samorządowa forma organizacji zawodowej i stosowanie własnych, wypracowanych w długiej praktyce, zasad godności i etyki zawodowej, to najważniejsze z tych wartości. Zasady godności i etyki zawodowej nie są frazesem, wynikają z nich bowiem oprócz postulatów etycznych, konkretne i daleko idące samoograniczenia adwokatury w istotnym stopniu eliminujące, w interesie wymiaru sprawiedliwości i w interesie społecznym wolną grę sił rynkowych. Chybione i wręcz obraźliwe wobec adwokatury są sugestie, jakoby przyczyną naszego sprzeciwu wobec proponowanych zmian ustawodawczych była obawa przed konkurencją radców prawnych. Chodzi bowiem tylko o to, że świadczenie pomocy prawnej w najszerszym zakresie, tak jak to czyni adwokatura, czyli działalność gospodarza na obszarze wymiaru sprawiedliwości, musi podlegać swoistym, nie w pełni konkurencyjnym zasadom. Związana jest ona bowiem z realizacją jednej z najważniejszych funkcji państwa, jaką jest wymiar sprawiedliwości, a ponadto służy ochronie praw i wolności obywatelskich, a więc dotyczy sfer całkowicie różnych od wszelkiej innej działalności gospodarczej.

3. Tylko dobro wymiaru sprawiedliwości oraz znajomość jego realiów, a nie partykularne interesy adwokatury leżą u podstaw naszego sprzeciwu co do unormowania umożliwiającego wykonywanie zawodu adwokata lub radcy prawnego przez osobę związaną najbliższymi związkami rodzinnymi z sędziami i prokuratorem.

mi. Zdziwiająco wydaje się potrzeba wyjaśniania spraw oczywistych. Niedopuszczalność wykonywania zawodu adwokata przez osobę powiązaną wyżej wymienionymi więzami rodzinnymi z sądem i prokuraturą ma eliminować możliwość powstawania sytuacji rzucających cień na dobre imię wymiaru sprawiedliwości. Przekonanie społeczne co do braku bezstronności rozstrzygnięć sądowych w przypadku istnienia takich rozwiązań jest samoistnym faktem społecznym, którego istnieniu nie sposób zaprzeczyć, faktem funkcjonującym w świadomości społecznej niezależnie od tego, czy w konkretnym wypadku bezstronność taka była zachowana czy nie. Twierdzenie jakoby instytucja wyłączenia sędziego stanowiła wystarczający środek zabezpieczający „czystość” wymiaru sprawiedliwości nie uwzględnia faktu, iż masowe korzystanie z tej instytucji doprowadzić może do paraliżu wymiaru sprawiedliwości szczególnie w małych ośrodkach, a z etycznego punktu widzenia wydaje się być zwykłą hipokryzją.

4. Projektowane zmiany w obu ustawach naruszają w sposób niewątpliwy konstytucyjną zasadę równości wobec prawa.

a. Projekt przewiduje możliwość świadczenia przez radców prawnych pomocy prawnej w zakresie przedmiotowo i podmiotowo prawie identycznym, jak to czynią adwokaci, czyli wykonywania zawodu z natury swej wolnego. Jednakże radcy prawni, wedle projektowanej nowelizacji mogliby prowadzić tę działalność pozostając jednocześnie w stosunku pracy. Podległość i dyspozycyjność wobec pracodawcy pozostaje w nieusuwalnej kolizji z obowiązkiem lojalności wobec klienta, bezwzględną powinnością zachowania tajemnicy zawodowej oraz zasadą podległości tylko ustawom przy wykonywaniu zawodu, tak jak to ma miejsce w odniesieniu do adwokatów. Wadliwość proponowanego rozwiązania jest tym większa, że art. 8 ust. 1 i 2 projektu nowelizacji przewiduje, że radcowie prawni mogliby wykonywać zawód jednocześnie w kilku przewidzianych przez ustawę formach, w tym również na podstawie bliżej nie określonej umowy cywilnoprawnej. Z zapisu tego wynika, że radcowie mogliby prowadzić sprawy gospodarcze w sposób uchylający się od wszelkiej kontroli organizacji samorządowej.

b. Zasadnicze wątpliwości i zastrzeżenia z punktu widzenia konstytucyjnej zasady równości budzi projekt unormowania działalności prawników zagranicznych w Polsce oraz trudniących się świadczeniem usług prawnych spółek z udziałem zagranicznym. Dążenie Polski do integracji z państwami zachodnioeuropejskimi łączy się z koniecznością przystosowania polskiego systemu prawnego do wymagań stawianych członkom Unii Europejskiej. Dostosowanie to nie może jednak polegać na poddawaniu się naciskom dyskryminującym polskie podmioty prawne, prowadzące działalność na obszarze własnego kraju, w stosunku do podmiotów zagranicznych prowadzących tę samą działalność w Polsce. Dotyczy to w szczególności zawodów tak ściśle powiązanych z konkretnym systemem prawnym, kulturą, językiem i tradycjami, jak zawód adwokata, a także zawód radcy prawnego. Projektowane unormowanie art. 9 ustawy nowelizacyjnej, jak również inne zmiany dotyczące tej problematyki, przedłużające bez jakichkolwiek ograniczeń czasowych status prawny

obecnie działających spółek z udziałem podmiotów zagranicznych, z wyeliminowaniem obowiązku przystosowania form działania do wymagań ogólnych, jakim poddani są polscy prawnicy prowadzący działalność tego rodzaju, stanowi rozwiązanie rażąco dyskryminujące i upokarzające obie grupy zawodowe, których nowelizacja dotyczy.

5. Nadzwyczajny Krajowy Zjazd Adwokatury zwraca się do wszystkich organów uczestniczących w procesie legislacyjnym, aby podjęły kroki niezbędne dla usunięcia wadliwych rozwiązań zagrażających prawidłowemu funkcjonowaniu państwa prawnego. Nadzwyczajny Krajowy Zjazd Adwokatury popiera wnioski mniejszości, przedstawione w sprawozdaniu Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka oraz Komisji Ustawodawczej z 15 października 1996 r., uznając, że w przypadku uchwalenia projektowanej nowelizacji pozwolą one zniwelować najbardziej rażące jej wadliwości.

6. Nadzwyczajny Krajowy Zjazd Adwokatury upoważnia Prezydium NRA do podjęcia wszelkich czynności zmierzających do realizacji niniejszej uchwały.